

VASILE PÂRVAN

DACII LA TROIA

Extras din *Orpheus*. Anul II. No. 1. Ianuarie - Februarie 1926

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA ION C. VĂCĂRESCU, Str. Umbrel, 4.

1926

III 5091
SCHEDE VACIA III 5091-

DONATIA
PROF. ION NESTOR

III 5120

Dacii la Troia

Vechile tradiții elene, păstrate mai ales în ciclurile epice din care s'au inspirat tragedia, știu de o vreme, când Grecii, Thracii și Phrygii alcătuiau o singură mare familie, înăuntrul căreia zeii, eroii și regii, marii cântăreți-profeți și marii preoți aparțineau oarecum în comun celor trei neamuri. Orpheus era thrae, Pelops era phrygian; dar amândoi erau în aceeași vreme și eleni. Poemele homerice reprezintă aceeași stare de spirit.

Descoperirile arheologice din ultima jumătate de secol au confirmat tot mai mult exactitatea vechilor tradiții elene. Se pare chiar că descifrarea inscripțiilor hittite ne pregătește încă mai mari surprize, începând a confirma monumental știrile epopeei.

Încă deacum douăzeci de ani, într'un articol devenit celebru, Hubert Schmidt constatasese legături intime stilistice între civilizațiile bronzului din Transilvania, Troia și Mykene și el căutase o origine nordică înfățișărilor artistice întâlnite în sud¹⁾. Despre prezența neamurilor thrae în XV și N Asiei mici cel puțin dela începutul mileniului al II-lea înainte de Chr. încă de mult nu se mai îndoiește nimeni.

Totuși, din p. d. v. istorie, nu se pot face încă afirmări mai precise asupra raportului etnografic și cultural dintre Troia și Transilvania în mileniul al II-lea a. Chr. Dimpotrivă, s'a crezut că se pot da chiar nume proprii de popoare

1) Asupra tuturor acestor chestiuni v. sinteza dată de Carl Schuchhardt în cartea sa *AltEuropa in seiner Kultur- und Stilentwicklung*, Berlin 1910.

Inv. 22.238 / 1976

Tisa superioară, unde s'a găsit¹⁾ vasul identic cu cel dela Boian²⁾ și asemănător cu cele dela Troia³⁾, nu o cumva izolat cu acest tip. Ci tipul Borsod-Boian apare și în SV illyrie, la Donja Dolina în Bosnia⁴⁾, de astă dată — cum e firesc, dată distanța de Dacia — într'un mediu mai nou ca la noi, dar contemporan cu cel dela Troia (VII).

III. Dar la Troia s'au găsit în stratul VII și obiecte de metal, în special de bronz (nu de aramă curată), topoare duble și securi late, cu mușca prelungită pe mâner, iarăș de tip bine cunoscut transilvan⁵⁾. Și Götze a observat, cu

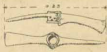

Fig. 2.
Topor dublu de bronz,
de formă scimmiero-gețică, găsit în Troia VII.
După Götze, la Dörpfeld, o. c., p. 403 și urm.

dreptate, că deși aceste obiecte găsite la noi în aramă curată erau de obicei atribuite chalkolithicului, deci cel mai târziu primei jumătăți a mileniului al II-lea a. Chr., nu e nici o îndoială că la Troia ele aparțin stratului VII (deci, după Dörpfeld 1000—700 a. Chr.) și că nu au fost importate, ci fabricate pe loc, deoarece avem dela Troia chiar tiparul însuși al securii tip „ungar”, găsit intact. Că dară și în Ardeal ele trebuie să aparțină unor vremi mai nouă, în specie bronzului IV (hallstatt D). De fapt securile „tip Tufalău” (de numim astfel pentru că la Tufalău, în Troia

1) Hampel, *A bronzkor emlékei Magyarhonban* II, pl. CXLI, 2 (și pe coperta volumului).

2) Va apare în *Dacia* II 1925.

3) Dörpfeld, o. c., pl. 41 la pag. 304, no. VII; cf. și pag. 301, fig. 216.

4) V. vasele publicate de Truhelka în *Wiss. Mitt. aus Bosnien u. d. Herzeg.* IX 1904, pl. XIX, no. 9; LXII, no. 2; LXXIII, no. 1; LXXVII, no. 31.

5) Götze la Dörpfeld, o. c., p. 403 sqq.; cf. în special p. 408.

6) Párvan, *Getica*, c. VI, *passim*, unde se da tot materialul comparativ.

Seaune, le găsim în forma cea mai caracteristică, iar ca metal ele erau de aur: deci halebarde de mare aparat), sunt în adevăr caracteristice pentru bronzul IV din Carpați

Fig. 3.

Secure de tip carpatic și în special transilvan (cf. d. p. și fig. 72 pe pl. VIII, la Herepey în *Alsóheh Vármege Monografiája*, II 1. Alad, 1901), turnată după tiparul de lut, perfect păstrat, găsit în Troia VII; cf. Götze, la Dörpfeld, o. c., p. 408 și 403 sqq.

și ele stau la baza formelor de fier cunoscute din La Tène sub numele de *catela*, moștenite apoi și de Germani, până în epoca podovingiană. Prin urmare, invers de ce bănuiau Götze și Schmidt, securile sunt mai sigur databile decât vasele în bronzul IV ungaro-român. Totuși, și securile sunt din perioada cea mai veche a bronzului IV, tot cum deprinprejurul anilor 1000 a. Chr., după cum constatăm mai ales din stilul podoaabelor de aur ardeleni în tovărășie cu care au fost găsite și securile dela Tufalău.

IV. Hubert Schmidt neputând înțurătură din calea sa faptul că și vasele și securile tip „ungar” se găsesc până pe Tisa de Sus și în Carpați Slovaciei nordestice, admite firește legătura cu aceste regiuni. Dar de altă parte voind a atribui Cimmerienilor paternitatea culturai carpato-danubiene din Troia VII, *el mulă pe Cimmerieni la V de Nistru, până la Danure*, arătând în aceeași vreme că la S Dunării de jos în Moesia inferioară locuiau *Trevii*¹⁾; totuși recunoaște singur, *că nici Trevii nici Cimmerieni nu au locuit în Carpați* și că vasele cu proeminente care ajung până în Silesia, ba chiar în Lusacia, *preu pot pernite („nicht so bestimmt” p. 600) o paternitate treică ori cim-*

1) La Dörpfeld, *l. c.*, p. 594 sqq.

merică a culturii care le-a creat. Prin-urmare: nici Schmidt nu a demonstrat și cu atât mai puțin Schuchhardt are dreptul pe baza lui Schmidt («wohl mit recht»!) să afirme, că Cimmerienii au creat cultura din Troia VII¹).

V. Cu atât mai neașteptată e ipoteza lui Brückner cu Treții, și am arătat mai sus p. 2 nota 2 că el însuși renunță la ea vorbind doar în general de un popor thracic ce părinte al culturii din Troia VII.

VI. Dar Schmidt, care la câțiva ani după apariția cărții *Troja u. Hissos*, a avut ocazia să sapsa la Cucuteni (1909—1910), mai face încă o foarte ciudată afirmație în această carte din 1902, la p. 599, afirmare pe care, după săpăturile din Moldova, desigur nu o mai susține azi, dar pe care nu știa până acum să o fi desmițat, deoarece în 1919 Schuchhardt — prietenul său — o consideră încă în picioare. Anume Schmidt zice că vasele cu proeminențe dela Troia au pe ele un motiv ornamental «die tangential verbundenen Kreise» (cf. o. c., p. 302 sq.), pe care nu l-au putut cunoaște decât în Sud, la Mediterana, și că deaceia trebuie să admitem o perioadă mai lungă pentru existența ceramicii cu proeminențe în Troada, spre a da timp să se deprindă cei din Nord cu motivul decorativ sudic pe care să-l adopte și ei. Ori acest motiv, care «sich aus den mykenischen Spiralsystemen in der Entwicklung des geometrischen Dekorationsstils der nachmykenischen Zeit herausgebildet hat» există în *encolitical moldoveans dela Cucuteni*²) ca și în *encolitical moldoveans dela Ganelești*³), la doi pași de vasul cu coarzo dela Boian, tip Borsod și Troia VII. Este deci clar: și forma și decorația vaselor dela Troia e adusă din Dacia, și anume din Dacia etnografică bine definită ca *getică*, dela Balcanii orientali și Dunăre și până în Moravia și Silezia și dela R de Nistru și până dincolo de Tisa⁴).

Nu Treții, nu Cimmerienii, ci pur și simplu *Getii* au fost locuitorii Troei între 1000 și 700 a. Chr.

1) *Alturopa*, p. 214.

2) Cupă, în Muzeul Național de Antichități din București.

3) Săpăturile asistentului meu Vladimir Dumitrescu: vor apare în *Dacia* III 1925.

4) Pârvan, *Getica*, cap. V passim.

În adevăr:

I. La data când înfloră în Carpați și la Dunăre metalurgia și ceramica mai sus caracterizată, adică înainte de a. 1000, Cimmerienii erau încă în N Mării Negre. Anume forme dela ei pătrundeau pe calea pacinică a negoului până în Carpați și încă mai multe forme din Carpați se răspândeau la ei, până în Caucaz. Printre formele create la noi, desigur în legătură cu lumea cimmerico-caucasică, adică cu Asia Anterioară, e și aceea a topoarelor duble și mai ales, aceea a securii de luptă și ceremonice tip Tufalău. Ambele tipuri se găsesă la noi mai ales în aramă, dar securile tip Tufalău și în aur, pentru că, probabil serviau ca monedă, de schimbat cu R-cimmerico-iranian care cunoștea același tip tot exclusiv în aramă, iar nu în bronz. Se poate apoi ca de tipul «lingou» să se fi separat pe urmă tipul «armă». În orice caz o îndelungată evoluție aici în Carpați stă în baza tipurilor găsite în Troia.

II. Cu «*Getii* locuiau în Carpați încă din milenii al II-lea (indiferent dacă se numiau așa)¹), și că în calitatea lor de *Thraci nordici* ocupau tot massivul carpatic până în Moravia și în Galiția, ni se dovedește prin *thracizarea* tuturor *Scythilor așanși în Carpați*, în frunte cu Agathyrsii, despre care Herodot, la mijlocul secolului al V-lea nici nu mai avea știre că fuseseră vreo dată iranieni. Năvălirile cimmericiense de pe la a. 1000, și apoi cele *scythice* încă dinainte de a. 700, au împins pe Thracii din Carpați încă și mai departe spre NV (până în Brandenburg), spre SV (până în Dalmația), spre S (până în Macedonia) și spre SE (până în Asia Mică)².

III. Singurul popor care între anii 1000 și 700 a. Chr. putea să desvolte tipuri ceramice ca acelea «cu coarne» dela Troia, deopotrivă: în *Silezia și Insucia, în Dalmația,*

1) Căci cercetările noastre ne îndeamnă a crede că numele *Re-Getii* și *Daci* ca și acela de *Agathyrsii*, sunt iranieni, venind dela anume triburi *scythice*, care desnaționalizându-se în sec. VII—V în diferite regiuni ale Daciei au trecut numele lor triburilor respective *thrace* care le înghiesă: *Agathyrsii* în Ardeal, *Dactii* în părțile ungarene și *Getii* în SE Carpaților.

2) Am tratat întâi această chestiune, numai incidental, în *Note di geografia antica*, — în *Rivista di Filologia*, Torino vol. pe 1923 p. 352 și urm., iar apoi fundamental în *Getica* p. 2—40 și 220—289.

bronzi IV

scz. Getica

Asistentul

Getii = Thracii

ada. în Asia
mai sag. azi!

B

ia Troia, pe Dunăre și pe Tisa erau Geții, cari după cum am notat sub punctul II se aflau acum simultan în toate aceste locuri.

IV. Dar Hubert Schmidt a mai observat apariția în Troia VII a unui alt tip de vase, ale căror torți se ridică în unghiul deasupra buzei și adâncindu-se pe linia mediană se ascut pe margini ridicându-se în sus ca două coarne, — adică iarăși așa cum găsim numeroase exemplare în special pe ambele maluri ale Dunării panonice ¹⁾ dar și în Banat în splendida cultură a bronzului dela Vârșeț și Valtina și în general în bronzul III și IV de pe Dunărea mijlocie și din Vestul peninsulei balcanice ²⁾. Prin urmare iarăși, nici vorbă de Treri ori Cimmerieni, ci mai de grabă de străvechi elemente illyrice, ajunse, iarăși, prin Geții din Banat (câtăm această regiune vestică în lipsă de documente getice mai apropiate către R) până la Troia. Dar și acest element decorativ e mult mai vechiu ca Troia VII: prezența lui aici poate fi explicabilă nu numai la 700, ci și chiar la 1000 a. Chr. Ceea ce reținem pentru tema noastră e, firește, înainte de toate originea central-europeană a motivului, și în specie vest-getică.

V. Dar, se va zice, toate acestea sunt simple ipoteze arheologice, ca și cele emise de Brückner ori Schmidt. Credem a dà acum un argument care să le confirme în așă fel, încât să le transforme din pure ipoteze în probabilități istorice. Și Brückner și Schmidt au căutat elemente toponimice, care să le confirme teoriile trero-cimmerione. Dar, că au găsit, eră extrem de puțin. Dimpotrivă ipoteza getică își găsește în toponimie un sprijin aproape neașteptat ³⁾.

1) Schmidt la Dörpfeld o. c., p. 595 cu Hampel, *Bronzkar*, I — III, locuri citate de Schmidt. Notez că Hampel nu are exemplare decât din *Sala și Pest*, pe când de fapt tipul acesta e mult mai răspândit în vârsta bronzului.

2) V. d. p. în *Archaeologiai Ertesítő* XIX 1899, p. 169 frumoasele vase dela Valtina, publicate de Milleker și cari conțin o tradiție ornamentală veche încă din bronzul II. — Pentru Donja Dolina, v. Truhelka I. c. la p. 4, nota 4, pl. XXV, no. 9.

3) Pentru documentarea ce urmează, vezi izvoarele la mine în *Getica*, p. 235.

În adevăr, găsim dincolo de Marea de Marmară la gura râului Askanios, în Mysia (thracică înăci din neolitic, deși nu prin Mysi, cari vin mai târziu, ci prin alți Thracii) Kies, ca în ținutul getic din Scythia Minor, iar în Bithynia (thracică iarăși din neolitic), la golful astacenic, numele oarecum senzațional de *Ασπίθηα*; forma acestui nume e veche și pur thracică și a fost desigur dată de aborigenii thracii sudici unei localități fondate de Dacii imigrați acolo într-o epocă destul de îndepărtată, nedatăbabilă mai precis cronologic dar, în orice caz, nu înainte de anul 1000. Dealtfel dubletele geto-bithynice sunt destul de multe; mai adăugăm aici: *Capora* pe Tyras (carpodacie) și *Cepora* în Bithynia; cf. și *Capidava*, *Capisturia*, *Capustoros*: forme getice. *Caucones* în Bithynia; *Caucoenses* în Dacia. *Abrētus* în Getia cirobyzică; *Ἀβέρτος*, regiune în Mysia. *Argētus** (numele Argeșului) în Dacia; *Argēsis* în Mysia. *Tiarantos*, r. geto-scythic, are de corespondent *Τάραντος*, r. *Ἀγαρδός*, în Bithynia. *Sangidava* în Dacia; *Sangia*, *Sungas* în Phrygia nordică. *Sala*, *Sale*, în regiuni dacice; *Sala*, *Salon*, *Salonia* în Bithynia și Phrygia. *Setidava* pe Warthe; *Sete*, *Setae*, *Seti* în Bithynia. *Cedonia* în Dacia; *Kydoniae*, în Mysia la golful Adramyttion. *Συρῶν* în Craina sârbească și *Smyrna* în Asia Mică. *Carsium* în Getia dobrogeană; *Καρῶνα* în Mysia. *Germi*: în Dacia, la Dentheloi, ori în Dalmatia getică, și de altă parte în Mysia, Phrygia și Galatia. Și nu se poate spune că aceste identități de nume s'ar putea explica numai prin înrudirile generale linguistice între Thraci-Phrygi. Căci iată și argumentul negativ: numele de localități formate cu *-para* privesc exclusiv Thracia și nu se găsește nici în Dacia, nici în Bithynia.

VI. Dar se va spune că, eventual, Thracii nordici, din regiunile carpato-danubiane ajunseseră în Mysia și Bithynia înăci dela începuturile, neolitice, ale marilor migrații thrace spre Asia Mică, și deci nu sunt post-mycenienii la Troia. Aici din nou toponimia (care ne arată *Mysi* la Dunăre; și știm din Strabo că sunt același popor cu Geții, — și *Mysi* în colțul de NV. al Asiei Mici, — și Homer, *Iliada* XIII 5, îi cunoaște la Dunăre, împreună cu diferiți nomazi ai stepei, cari se hrănesc cu lapte de înapă!) în a sprijinul ei arheologia:

formele de vase și de securi din Troia VII, aduse, sigur din Dacia, sunt din anii 1000 și cei următori. Le-a adus deci la Troia un popor care a început să se miște din Dacia igrăcoto dela acea dată înainte. Ori acel popor e chiar cel cunoscut apoi sub numele de *Daci* (v. *Μαζαβέζα*), mănat încoace de necazul ce-l avuse întâi cu Cimmerienii și apoi cu Scythii, cari îi invadaseră țara și cu cari împreună năvălea și el acum atât înspre Miazăzi cât și înspre Apus.

Astfel dară pe ruinele cetății myceniene, în care poetul cântase pe Hector eroul și pe Andromache cea tristă, Dacii năvalnici ridicaseră din nou, la câteva secole după grozava cădere o altă cetate; și făurarii Nordului carpatic turnau acum arme de bronz și olarii getici modelau vase în pământ ars, ale căror modele fuseseră odinioară create în văgăunile munților noștri și pe malurile roditoare ale Dunării și Tisei.

VASILE PĂRVAN